

שוב נתחיל מחדש / נתן יונתן

מתוך "פתחו את השער" מד"ל לכתה ה', תשנ"ו, עמ' 335-337

השיר עוסק במחזוריות הזמן, בסיום ובהתחלה מחדשת וברגשות המתעוררים עקב כך. הסיום וההתחלה הם שני קצוות המנוגדים זה לזה, אך גם נושקים זה בזה.

התיאורים בשיר נעים לכיוונים רבים ומבטאים מצבי נפש מעורבים, לעתים אף מנוגדים:

- הרגשה של עצב ותסכול על משהו שנגמר, הרגשה המהולה בתקווה להתחלה חדשה.

- תחושה של תקווה והתחדשות והידיעה שמה שהיה הוא שיהיה.

- הרגשה של זרימה והתקדמות והידיעה שהכול בעצם חוזר על עצמו.

- תחושה של עייפות מול רעננות.

- הרגשה של ה"יחד" ("כולם מתחילים") מול היחיד: הכול מתחילים מחדש, אך כל אחד עושה זאת בדרכו ובזמנו.

ההתחלה מחדש מאפיינת תחומים רבים ומקשרת בין האדם לצומח, לטבע ולדומם: המשורר מתאר בנשימה אחת את האדם, את העלים ואת הגלים.

למשורר יש מעמד מיוחד בשיר; באמצעות השירה הוא מבטא את הרעיון, שכשם שמילות השיר אינן מתעייפות לעולם, כך גם הפעילות ביקום כולו חוזרת על עצמה שוב ושוב ולאחר כל סיום מתחילה מחדש. התקווה שבהתחדשות לעולם קיימת.

השיר בנוי מתשעה בתים. הבית הראשון ושני הבתים האחרונים מהווים מסגרת לשיר, והבתים 2-7 עוסקים במחזור השנה ובתיאור הפעילות הייחודית לכל חודש או לכל עונה:

תשרי-חשוון-כסלו הם חודשי הסתו ומבשרי החורף;

טבת הוא חודש החורף;

שבט - חודש הפריחה;

אדר וניסן - חותמים את החורף;

אייר וסיון - חודשי מעבר ;

תמוז מבשר את סיום השנה ;

אב הוא חודש קיץ החם ;

אלול עם תקיעות השופר מכין אותנו לקראת הסיום והנעילה.

המשורר מתאר את חודשי השנה מזווית ראייה אישית והוא מתעכב במספר תחנות בשנה ומאיר אותן

באמצעות האנשה, למשל :

"סתיו חודש ריחני מתיישב בגינה

להביט איך החורף חולף"

הסתיו מתואר כמין ישות אנושית בעלת נפח, המפיצה את ריחה סביב כל בית ובדרך זו הוא מבשר את בוא

החורף.

וכן :

"ואדר, הססן אך פותח רוכסן

לשרב החמסן של ניסן"

את תקופת המעבר הבלתי יציבה בין החורף לקיץ מציג המשורר באמצעות הניגוד בין חודש אדר, המתואר

כגבר שאינו מסוגל להחליט כיצד לנהוג, אל מול ניסן המתואר כדמות החלטית, הנדחקת בכוח והכובשת

את מקומה (ניסן החמסן).

וכן :

"חודש אב, מאהב בדרכיו..."

בתיאור חודש אב מרחיב המשורר בתיאור הקיץ החם והמוזהב. המשורר מדגיש בתמונה זו את האור

המיוחד לקיץ הישראלי, אור של שמש וזהב. בחודש זה גם הלילה מצטרף ליום והוא מלא קולות ואור

(כוכב) ופעילות. חודש אב מתואר כגבר מאוהב (אב-מאוהב), שחום הקיץ משפיע על התנהגותו.¹

¹ המשורר בחר להתייחס לפן המתבטא בט"ו באב מאשר לתשעה באב.

התמונה של חודש אלול מעוצבת בדרך מיוחדת. אלול מואנש ומתואר כאדם מבוגר, קצר נשימה ונושף, שעליו לסיים משימה. המשורר נוטש את דרך תיאור החודשים באמצעות השינויים בטבע ומאפיין את חודש אלול באמצעות סממנים יהודיים כמו תקיעות השופר :

”עוד תקיעה

עוד תרועה

עוד שברים...”

לתקיעות השופר בחודש אלול נוסף ממד: הן משמשות ככרוז המודיע על הסיום הקרב ובא. הבית השביעי מסתיים בתחושה של סגירות, של אין מוצא (“ועיגול השנה שעברה ייסגר במנעול”). תחושה זו מתפוגגת מיד בראשיתו של הבית השמיני (“מתחילים מחדש”). שני הבתים האחרונים מחזקים את האווירה האופטימית, אגב ביטוי מחודש לנושא המחזוריות. בשני בתים אלה ההתחדשות קשורה ליכולת ההבעה השירית, כי “המילים אינן מתעייפות לעולם”, והביטוי השירי-יצירתי מעניק כוח להתחיל שוב מחדש. השיר, כמו הגלים, כמו שאר תופעות הטבע, מתחיל ומסתיים ומתחיל מחדש. השיר הוא חלק מהיקום כולו. החזרה על השיר עשויה להיות מונוטונית ושגרתית, אך מזווית ראייה שונה היא יכולה לנסוך ביטחון, שמחה ותקווה.

הצעות להפעלה

השיר “שוב נתחיל מחדש”, המסיים את המקראה, יכול לסייע לתלמידים להתמודד עם הרגשות המעורבים המלווים אותם בסיום שנת הלימודים. בייחוד יבוא הדבר לידי ביטוי בבתי ספר שבהם כיתה ו' היא השנה האחרונה לפני המעבר לחטיבת הביניים.

קריאת השיר והשיחה שתבוא בעקבותיה עשויות לעזור לתלמידים להביע את רגשותיהם, ולסייע בידיהם לבטא ולהבהיר לעצמם רגשות עמומים המשותפים לרובם בתקופה זו.²

---

2 הרחבה בנושא ראו בספרה של דבורה קובובי, ספרותרפיה, הוצאת מגנס, עמ' 122-123.

להלן רשימת היגדים המתייחסים לשיר. התלמידים יתבקשו לבחור בהיגדים הנראים להם ולהתייחס אליהם בעל פה או בכתב בעקבות העיון בשיר :

1. הזמן בשיר מתואר בתנועה מתמדת. כל עונה וכל חודש מהווים קטע בתוך רצף של זמן (במשך השנה), תוך שהם מבשרים או מרמזים על מה שיבוא אחריהם.
2. בכל תמונה אפשר למצוא את **המיוחד שבשגרה**, ואת יוצא הדופן בתוך הידוע והמוכר.
3. מבנה השיר (ההתחברות בין תחילתו לסופו וחוזר לתחילתו) ותמונות בשיר מתארים מעגליות - החזרה המתמדת שבחינו.
4. כל אלה מעוררים בנו רגשות מעורבים (ייאוש, עייפות, תקווה, ביטחון, שעמום, ציפייה).
4. "מתחילים מחדש. למה לא? מה זה רע?"
5. השירים כמו הגלים השבים אל הים הגדול, אינם מתעייפים לעולם.
6. כל סיום הוא פְּרָדָה שיש בה כאב וגם תקווה להתחלה חדשה.
7. תקופה מסתיימת - וזה עצוב, אך הזיכרונות נשארים לאורך זמן.